

نام و نام خانوادگی	عنوان رساله	استاد/اساتید راهنما	استاد/اساتید مشاور
صلاح الدین مولانایی	ارتقاء نگرش سازه ای در روش طراحی معماری بر مبنای روش ARCH-ST	دکتر مظفر-مهندس نقره کار	-

چکیده

خلاقیت و نوآوری ویژگی‌های اصلی یک فرآیند تحقیقاتی محسوب می‌شوند و یکی از عوامل موثر در افزایش این ویژگی‌ها محیط کالبدی است. پژوهش حاضر به دنبال افزایش خلاقیت و نوآوری محققین، به واسطه صفات فضایی و ویژگی‌های کالبدی مراکز تحقیقات معماری و شهرسازی دانشگاهی است.

روش تحقیق این رساله ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی می‌باشد که در چهار مرحله به انجام رسیده است. در مرحله اول، به بررسی ادبیات موضوع پرداخته شده است. در این مرحله، چهار عامل به عنوان عوامل موثر بر خلاقیت و نوآوری که بیشترین تأثیرپذیری را از محیط کالبدی می‌توانند داشته باشند شناسایی شده‌اند که عبارتند از: آرامش و آسایش فیزیکی، انگیزه، تفکر خلاق و تعاملات. در مرحله دوم، نمونه‌های موردی موفق از مراکز کاری-تحقیقاتی در سطح جهان به همراه نمونه‌های داخلی و خارجی از مراکز تحقیقات معماری و شهرسازی مورد بررسی قرار گرفتند. علاوه بر آن، با معماران محقق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته‌ای صورت گرفت. در مرحله سوم، نتایج حاصل از مرحله دوم به همراه نتایج حاصل از مرحله اول به پرسشنامه بسته-پاسخی در دو حوزه فضاهای خصوصی و عمومی منتهی شد. این پرسشنامه توسط محققین معمار (اعضاء هیأت علمی و دانشجویان دکتری معماری و شهرسازی) تکمیل گردید. نتایج حاصل از پرسشنامه با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر (RM-ANOVA) مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. نهایتاً در مرحله آخر، برخی راهکارها و اصول طراحی مراکز تحقیقاتی با رویکرد افزایش خلاقیت و نوآوری محققین استخراج شدند. برای این منظور، بر اساس یافته‌های مرحله قبل، ۱۵ جلسه بارش ذهنی پیرامون فضاهای خصوصی و ۱۵ جلسه بارش ذهنی پیرامون فضاهای عمومی مراکز تحقیقاتی معماری و شهرسازی، با گروه‌های سه نفره از معماران با تجربه در زمینه طراحی فضاهای آموزشی و تحقیقاتی، برگزار شد. نتایج حاصل از جلسات بارش ذهنی توسط اساتید متخصص در حوزه‌های خلاقیت، فضاهای آموزشی و تحقیقاتی مورد ارزیابی و امتیازدهی قرار گرفت.

نتایج به دست آمده از تحلیل‌های صورت گرفته پیرامون فضاهای خصوصی در این رساله نشان می‌دهند که دفاتر با پلان بسته، در راستای افزایش خلاقیت محققین، موثرتر از دفاتر با پلان باز است. علاوه بر این، موثرترین صفات فضاهای خصوصی (دفاتر) مراکز تحقیقاتی معماری و شهرسازی که تسهیل‌کننده فرآیند خلاقیت و نوآوری محققین خواهد بود، عبارت است از: زیبایی دفاتر و داشتن خلوت در آن مکان‌ها. زیبایی دفاتر، به واسطه افزایش آرامش و آسایش فیزیکی محققین، می‌تواند در راستای افزایش خلاقیت و نوآوری ایشان موثر باشد و داشتن خلوت در دفاتر، به واسطه تسهیل امکان تفکر خلاق، می‌تواند در این راستا تأثیرگذار باشد. نتایج حاصل از تحلیل‌های صورت گرفته پیرامون فضاهای عمومی، بیانگر این امر است که موثرترین صفات فضاهای عمومی که می‌توانند منجر به تسهیل فرآیند خلاقیت و نوآوری محققین شود تنوع فضایی، انعطاف‌پذیری و شفافیت در آن فضاها می‌باشد. تنوع فضایی و انعطاف‌پذیری در فضاهای عمومی، به واسطه افزایش انگیزه محققین برای حضور در آن مکان‌ها، می‌تواند در راستای تسهیل فرآیند خلاقیت و نوآوری موثر باشد. همچنین، شفافیت فضایی، به واسطه افزایش آرامش، امکان تعاملات و انگیزه محققین برای حضور

در آن مکان‌ها را افزایش می‌دهد. در این رساله، راهکارهای ویژه‌ای نیز برای دستیابی به هر یک از موارد مذکور در هر دو دسته فضای خصوصی و عمومی، ارائه شده است. علاوه بر این، نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که وجود فضاهای رفاهی-خدماتی در مراکز تحقیقاتی معماری و شهرسازی می‌تواند به واسطه افزایش آرامش و آسایش فیزیکی محققین، بالابردن انگیزه ایشان برای حضور در آن مکان و همچنین فراهم کردن شرایط امکان تفکر خلاق و گسترش تعاملات ایشان، در راستای افزایش خلاقیت و نوآوری محققین موثر باشد.

واژه‌های کلیدی: مراکز تحقیقاتی، خلاقیت و نوآوری، صفات فضایی، فضاهای خصوصی، فضاهای عمومی

